

Польська колонізація призвела до національно-релігійного та соціального невдоволення, тому наступна частина книги присвячена боротьбі українського війська Максима Кривоноса, Івана Сірка, Данила Нечая, Дмитра Дорошенка проти польської шляхти та турецьких поневолювачів за подільську міцну фортецю, яку в ті роки називали «Кам'яним Баром».

У книзі розглядається період селянського антикріпосного руху під проводом Устима Кармелюка, діяльність повстанських загонів гайдамаків у районі сіл Бар – Ялтушків – Ушиця.

З другої половини XIX ст. Бар стає розвиненим промисловим містом, тому авторка звертає увагу на відкриття промислових підприємств, збільшення кількості населення, розвиток освіти в ті часи, будівництво залізниці, діяльність релігійних громад.

Книга вміщає матеріали Першої світової війни, жовтневого перевороту, діяльність політичних партій на початку XX ст., історичних подій громадянської війни 1918–1920 рр., економічним реформам радянської влади 1920–1930-х років, політичним репресіям 30-х років, подіям Великої Вітчизняної війни, відбудові економічного життя регіону після війни, здобуткам спеціалізованих радгоспів регіону у 60-х роках, промисловості 70-х – 80-х років, здобуткам періоду незалежності України. Серед матеріалів додаток хронологічних даних найважливіших подій в історії міста Бара та його околиць.

Частина матеріалу присвячена пам'яткам архітектури, археології, мистецтва, громадянської війни та Великої Вітчизняної війни. Подається словник пам'яток історії й архітектури та території Бара та Барського району; словник пам'яток мистецтва; словник довгочасних вогневих споруд 1931–1934 рр., розташованих на території Барського району Вінницької області; реєстр єврейських гетто і поселень 1941–1942 рр., розташованих на території міста та його околиць (землі Барського і колишнього Копайгородського районів); хроніка визволення міста Бара, Барського й колишнього Копайгородського районів (нині територія Барського району).

Книга вміщує карту розташування могил учасників подій 1918–1920 рр., братських могил жертв фашизму 1941–1942 рр. на території Бара, Барського і колишнього Копайгородського районів; братської могили польських вояків 1920 р.; братських могил воїнів радянської армії 1941–1945 рр. на території району; одиночних та братських могил 1941–1944 рр., виявлених на території району, які не стоять на обліку районного військового комісаріату; одиночних могил воїнів радянської армії, учасників радянсько-афганської війни 1979–1989 рр., жителів району, велику кількість ілюстрованих фото.

Zinko O.V. STOROZHUK A. PODOLSKY BAR AND ITS S: THE HISTORY AND PRESENT DAYS(EVENTS. PERSONALITY. FACTS). TEXTBOOK. – K., 2010. – 282 P.

The article is reviewed the textbook by A. Storozhuk devoted of research of Bar and its surroundings from the earliest times to the present.

УДК: 070477. 43. (44): 94 (477) «1917/1920»

І.М. Романюк, О.І. Криворучко

**ГАНДЗЮК В.О. ЧАСОПИСИ ПОДІЛЛЯ В ПРОЦЕСІ ТВОРЕННЯ
ДЕРЖАВНИЦЬКОЇ ІДЕОЛОГІЇ УКРАЇНСТВА (1917–1920 РР.): МОНОГРАФІЯ.
ВІННИЦЯ: ФОП ДАНИЛЮК В. Г., 2009. -368 С.**

У статті прорецензовано монографію В.О. Гандзюка, присвячену питанням періодичної преси Поділля 1917–1920 рр.

Тема Української національно-демократичної революції 1917–1921 рр. продовжує залишатися однією з найактуальніших в українській історичній науці. Особливо значного розвитку в останні десятиріччя набуло дослідження регіональної історії. Вивчення проблем національно-визвольних змагань початку XX ст. дозволяє не лише визначати загальні напрямки розвитку суспільних процесів в окремих регіонах України, але й виявити специфіку, своєрідність історичного життя Поділля в досліджуваній період.

Тому кожна публікація, що базується на нових архівних матеріалах і документах, є подією, адже вона проливає світло на нові, ще невідомі сторінки нашої історії. Не є винятком монографія Віталія Гандзюка «Часописи Поділля в процесі творення державницької ідеології українства (1917-1920 рр.)».

Передусім відзначимо, що в монографії здійснено комплексне дослідження подільської періодичної преси доби національно-визвольних змагань, розглянуто загальні аспекти становища, розвитку й умов функціонування часописів 1917–1920 рр. Актуальність дослідження очевидна, адже, як зазначає автор, «подільська преса періоду визвольних змагань – одна з унікальніших на сьогодні недосліджених сторінок історії української преси». Унікальність явища полягає не стільки в хронологічних межах його існування, скільки у впливі періодики на суспільну свідомість подолян, формуванні їх активної громадянської позиції, піднесення їхнього освітнього й загальнокультурного рівня».

Рецензована праця є першою спробою багатоаспектного й системного вивчення матеріалів подільської преси доби визвольних змагань, збагаченої досвідом складної боротьби українського народу за незалежність.

У пропонованій монографії комплексно й усебічно аналізується процес формування періодичної преси Поділля 1917–1920 рр., з'ясовується її роль в національно-визвольних змаганнях за утворення незалежної Української держави, концептуально осмислюється функціонування регіональної преси в загальноукраїнському інформативному просторі.

Автор детально характеризує розробки історіографії проблеми та джерельну базу дослідження. У монографії вказано на особливості функціонування загальноукраїнської та місцевої періодики на Поділлі в добу Центральної Ради.

Детально проаналізовано організаційні основи діяльності республіканських та подільських часописів у період Української гетьманської держави. Значне місце в монографії займає дослідження розбудови центральної та крайової преси в часи Директорії УНР.

Великий інтерес представляє третій розділ, у якому в хронологічній послідовності розглядається вплив подільської преси на формування державницьких ідей в період української революції 1917–1920 рр.

Особливо відзначимо додатки до монографії, де чи не вперше повно класифіковано подільську пресу означеного періоду за типотворювальними ознаками, визначено її роль у формуванні національного світогляду жителів краю.

Віталій Олександрович Гандзюк довів, що регіональна преса, залишаючись одним із дійових інструментів соціально-культурної концепції та одним із засобів трансляції політичного, економічного й культурного досвіду, є також ефективним механізмом консолідації громадянського суспільства. Утвердження і творчий розвиток кращих традицій демократичної періодики Поділля 1917–1920 рр. у практиці сучасних засобів масової інформації сприятиме формуванню патріотизму, національної самосвідомості народу, розбудові незалежної Української держави.

Рецензоване видання є помітною подією в українській науковій літературі. Праця сприятиме більш глибокому вивченню героїчних і водночас драматичних процесів доби. Монографія розрахована на журналістів, науковців, істориків, філологів, краєзнавців, усіх, хто цікавиться історією регіональної преси.

Загалом монографія В. Гандзюка є важливим внеском у вітчизняне поділлязнавство, сприяє більш глибокому висвітленню історії краю в добу Української національно-демократичної революції 1917-1921 рр.

Romanyk I.M., Kruvorychko O.I. V.O.GANDZUK PODILLY JOURNAL IN THE PROCESS OF IDEOLOGY CREATION IN THE UKRAINIAN STATE (1917-1920): MONOGRAPH. VINNITSYA: FOP DANULYK V.G., 2009. - 368 P.

The article gives a detailed analysis of the monograph by Gandzuk V.O., which focuses on the problem of periodicals in Podilly in 1917-1920.